

Tres centenaris, tres ilustres valencians

Recorrem en esta ocasio a la publicacio d'un numero Extra de *Rogle* com a formula per a resumir en una lo que consideravem tres obligacions. El simbolisme que entranya la celebracio de qualsevol centenari nos ha oferit l'ocasio de

TEODOR LLORENTE I OLIVARES
(1836-1911)

recordar les figures de **tres ilustres valencians**, tres personages notables i importants per a la cultura valenciana. En dos dels casos l'efemerides ha segut arreplegada per diverses entitats i institucions que han volgut posar el seu recòrt en la memoria de tots;

son els casos de **Teodor Llorente** i de **Salvador Giner**. El tercer ha passat mes desapercebut, puix la seua obra, el seu pensament, es la classe de reflexio que resulta incomoda per a les elits dominants en la nostra terra pel contingut intensament reivindicatiu que comporta; nos referim a **Miquel Adlert**.

Teodor Llorente i Salvador Giner compartixen, ademes del beneplacit de l'autoritat, la circums-

SALVADOR GINER I VIDAL
(1832-1911)

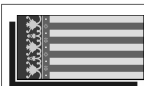
MIQUEL ADLERT I NOGUEROL
(1911-1988)

mon en la localitat de Paterna. I el diem **nostre** perque la seua obra i el seu pensament han marcat pautes per a les nostres actuacions i per al nostre valencianisme.

Tres col·laboradors

nos han escrit unes atres tantes semblances, i inclus, en el cas d'Adlert, completant-les en comentaris que nos el fan actual i nos presenten la seua obra com a imprescindible per a entendre l'intramón del valencianisme.

Des del *Rogle* hem volgut sumar-nos ad estes commemoracions i voldriem que esta aportacio nostra fora, ademes d'un homenage, una chicoteta contribucio a la necessaria reivindicacio d'estes personalitats que tant han contribuït en les seues aportacions a engrandir la cultura valenciana.

Patriarca de les lletres valencianes

Estem en València, és l'època del regnat d'Isabel II i de la Primera Guerra Carlista, de la desamortització de Mendizábal..., acaba de començar l'any 1836 i, el 7 de gener, en el sí de l'acomodada família valenciana formada per Felicíssim Llorente Ferrando, advocat -encara que en eixe moment eixercia de Tinent en una companyia de Caçadors-, i la seua muller, Maria Olivares Lucas, naix el nostre recordat Teodor.

Estudià les primeres lletres en molt de profit i ya en eixos primers anys destacà per la seua dedicació. En 1856 obtingué el Bachiller en Jurisprudència, i el 4 de juliol de 1858 es llicenciava en Dret per l'Universitat de València, carrera que no arribà a eixercir mai. Durant la seua vida universitària mostrà una gran inclinació per la lliteratura, la qual seria, en part, la seua verdadera passió. Serà en esta època quan s'inicià l'amistat que l'uniria en Vicent W. Querol i que perdurà mentres viviren.

La seua faceta de lliterat la començà als 18 anys en l'estrena, en el Teatre Principal de València ciutat, del drama romàntic *Delirios de amor*. Esta incursió en l'art de la dramaturgia quedà en això, puix ell destacarà com a poeta. Llorente fon un magnífic escriptor que utilisà al mateix temps els idiomes valencià i castellà, decantant-se més pel valencià per a la creació lliterària, i el castellà en la seua vertent periodística i per a la traducció d'obres de poetes francesos, anglesos i alemans. Lo més important de la seua obra poètica es troba en dos coleccions de poesies titulades: *Llibret de versos* (1885) i *Nou Llibret de versos* (1902). Les seues composicions poètiques resulten molt treballades, conjugant tots els registres, inclosos els més populars i jocosos, pero en general la seua poesia està presidida per una excelent qualitat lírica, i la temàtica gira entorn als tres conceptes dels Jocs Florals: Fe, Pàtria i Amor.

Els seus gust i estil lliterari van conformant-se durant l'època d'estudiant en l'Universitat de València, lloc a on rebria les orientacions, i per tant les influències, del mallorquí Marià Aguiló, que havia arribat a València a on ostentaria el càrrec de director de la Biblioteca de l'Universitat. És l'època de la Renaixença, que alcançà un gran impuls en Catalunya, sent Barcelona a on s'organizaran ya uns Jocs Florals l'any 1859, certamen que tindrà una continuïtat, i del que Llorente serà assidu, be concursant en la pròpia justa poètica, be com a mantenedor (1866), o com a membre del jurat en diferents edicions.

En València, la maror renaixentista l'encapçalaran Llombart i Llorente, junt en uns altres poetes, baix la tutela de Vicent Boix. Serà la Fira de juliol de 1878 l'ocasió en la que es donarà a conèixer a la societat valenciana Lo Rat Penat, l'entitat que es presentava com a

Societat d'Amadors de les Glòries de València i son Regne. El primer president fon Feliu Pizcueta, al que seguirà Llorente, el qual, conservador monàrquic i en un estatus social mes elevat, estava millor considerat que Llombart, republicà federal pertanyent a la classe mitjana-baixa. El valencianisme emergent, controlat pel conservadurisme de Llorente, es quedà ancorat en la vertent cultural descartant qualsevol classe d'inciativa política.

Lo Rat Penat organisà els primers Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València en 1879. En esta primera edició Llorente obtingué la Flor Natural i la seua filla Maria fon designada Regina de la festa. En les edicions de 1887 i 1907 Llorente obtingué de nou este guardó. També fon mantenedor de la justa lliterària en l'edició de 1905.

Llorente es un home polifacètic, una personalitat en un pes molt important en aquella societat valenciana que acabava una centúria i iniciava el seu caminar en un segle XX que augurava certes esperances per al valencianisme, inclús polític, pero que es veren frustrades pel conflicte bèlic de 1936. Llorente fon periodista; inicià esta faceta en el diari *La Opinión*, que havia fundat el Marqués de Campo, pero, abandonat aquell projecte, pronte fundà i serà director de *Las Provincias* -diari que concep com a regional i que serà la veu del conservadurisme, havent de competir en el republicà *El Pueblo* de Blasco Ibáñez-; es historiador, almenys fa incursions en l'investigació històrica, i nos deixà la seua magna obra *Valencia. Sus monumentos y artes, su naturaleza e historia*

MONUMENT A TEODOR LLORENTE EN VALENCIA C.

(1887); i polític, fon president del Partit Conservador de Francisco Silvela en València i Diputat en les Corts Generals en diverses legislatures (1891, 1893 i 1899).

La gran influència social d'este personage marcà en part aquella societat valenciana, i de fet, en el marc de l'Exposició Regional de 1909, se li feu un gran reconeixement, coronant-lo excels poeta valencià. Dos anys mes tart, el 2 de juliol de 1911, fallia rodejat per la seua família.

Enguany, diferents institucions han recordat la figura d'este prohom, del que existix molta bibliografia, d'entre la que es pot destacar: *Teodor Llorente. Escrits polítics (1866-1908)* (2001) i *Teodor Llorente i la Renaixença valenciana* (2007), abdos de Rafael Roca Ricart, editats per l'Institut Alfons el Magnànim (Diputació de València), i el més recent *Teodor Llorente i Olivares, la coherència d'una vida*, de Daniel Sala, editat per Lo Rat Penat en 2011.

FIGURACIO DE LA CORONACIO DE TEODOR LLORENTE

Josep Sanchis

Junts en Miquel

PORTADA D'UNA REEDICIÓ DE TRES OBRES D'ADLERT

Hi ha personalitats que creixen en el temps com el millor oli verge, noms que s'han convertit en Referents indefugibles per a entendre un fum de qüestions identitàries que mai aplegaríem a aclarir sense la seua aportació.

En Miquel Adlert i en Xavier Casp podem escorcollar molts perquè en oferir-nos, gojosament escrites en prosa i vers, les seues vivències i el seu posicionament quan aquell vell parany de la "germanor" en catalans i mallorquins

mostrà l'objectiu últim d'assimilació per absorció del nostre Poble, Cultura i Llengua. Hui patim els trists resultats d'aquells "valencians" que per por, desinterés o col·laboracionisme encobert, no volgueren fer cas de l'alerta donada seguit seguit per Miquel.

Miquel Adlert Noguerol naix en Paterna el 3 de març de 1911 "Dia de la Llengua i la Cultura Valencianes"; mor el 12 d'Octubre de 1988 "Dia de la Hispanidad"; coherència total per a vindre i anar-se'n si sabem embastar-ho en els seus magistrals articles publicats en "Del periodisme meu": *El nacionalisme ara o Valencianisme patriòtic* d'una banda i *La valencianitat dels churros* de l'altra.

Des d'aquella Acció Nacionalista Valenciana de 1934, ja junt a Casp, vindria la fundació d'Editorial Torre en maig de 1939 i més avant l'enyorada revista "Murta".

Dels seus dèsset llibres publicats (no sabem quants escrits va esgarrar en els amarcos darrers anys; ell cita en 1977 l'inèdit "Retorn a la fidelitat valenciana"), vullc deixar-ne alguns anotats mamprenent per "En defensa de la Llengua Valenciana, perquè i cóm s'ha d'escriure la que es parla", "De la meua catacumba" i "Del periodisme meu", els tres reeditats en un sol volum per la Aellva i l'Oronella en 1998, el qual duya per títol "El pensament valencianista de Miquel Adlert". Ya en el 2000, editat per l'Oronella i dins de la col·lecció "Referents" de la fundació Roberto Salvador de Paterna es reeditaren "Les prosas de Miquel Adlert" arreplegant les obres següents: "El dia torna", "El salce a la sendera", "Cor al nu", "Ventijol", "Semblança del mes" i "Pròlegs a tres llibres de Xavier Casp"; en la contraportada nos dia: ...En breu s'editaran també els texts històrics i jurídics per a deixar a l'alcanç de tots els valencians l'obra completa de l'autor...

Varen nàixer diverses obres en recort i testimoni de la

de Miquel; en 1990 "Miquel Adlert, Homenage" de Joventuts Ratpenatistes; en 1994 "Pensaments lliures" d'Aureli López; en 1996 "Argila i Marbre" del poeta i amic Emili Ridocci i en l'any 1999/2000 l'Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana li dedicava les seues VIII Jornades de les quals es publicà el llibre que arreplegava en 12 ponències la "Vida i obra de Miquel Adlert".

Pense, des d'una fonda reflexió i coneixent una miqueta a Miquel, que ell hui ploraria en vore, per un no res, la divisió i l'anarquia d'un valencianisme en perill cert d'extinció i sense visió de futur; crec, ben de cor, que Adlert treballaria i lluitaria des de la seua integritat per a unir-nos front als *autèntics contraris*; no podria entendre l'actitud de bons valencians que fan immensos esforços per a publicar, com "Renou", "Mosseguello", "El Piló", "El Guarda", "El Rogle", etc.; estic segur que els alligona documentant-los, que els aconsellaria orientant-los cap al valencianisme de construcció, estudiant i escrivint en correcció la Llengua Valenciana en la normativa naixcuda de la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV., com hem fet sempre molts valencians, senzillament per coherència.

Si no trobara resò en el seu desig de vore'ns junts, tornaria a caure en l'aspre i dur "Frustrat i fracassat", com ya li haurà succeït veent dins de l'AVL -Arrasar València Lentament-, ad alguns exvalencians que li dedicaren apassionats articles plens de nacionalisme patriòtic.

Tots hauríem d'aprendre a dir, en Miquel, "m'he equivocat". Si nos deixen algun badallet, o si sabem conseguir-lo per a difondre la nostra consciència de valencianitat, eixemplem-lo i aprofitem-lo des d'un criteri conjunt, fem que li aplegue a l'actual i despersonalizada societat d'esta terra com a clam valent, reivindicatiu i ple d'esme o trellat. Raonem per a fer junts el llarc camí.

Com a remat, perque els trobe vigents, vius i actius, uns fragments o pensaments de Miquel trets "De la meua catacumba": *No deu oblidar-se açò: més que en les dificultats del camí s'ha de pensar en el camí. Desgraciadament el procés de catalanisació de*

V.R.CALATAYUD, E. RIDOCCI, F.BENS I ELS MATRIMONIS CASP I RUIZ.

València (que com a son degut temps ya avisí, pogué evitar-se en els inicis seus), es ya, per ara, irreversible...; ¡Qué bella és la dignitat del que no espera ni busca res!; ¡Pobre del patriota valencià que és amant de la veritat!; La joventut és fe o no és res. És una perversió insòlita i contra natura servir-se de la ciència i de la cultura en contra de la Pàtria. Quan s'obstaculisa el lliure curs de les aigües, estes s'òbrin pas, destrüixen, aneguen i arrasas desbordades. Esta llei és vàlida per a tot.

Aureli López

L'intent de crear una musica nacionalista valenciana

El mestre Salvador Giner Vidal, music valencià del que enguany es complix el centenari de la seua mort, naixque el 19 de giner de 1832 en la ciutat de Valencia en el sí d'una familia eminentment musical. Son pare era violinista del Teatre Principal i sa mare era pianista. Salvador rebria d'ells les primeres nocions musicals i depren-dria a tocar diferents instruments; els seus estudis els completaria de la ma de l'organiste i compositor de la Seu de Valencia, Pasqual Pérez Gastón.

Salvador Giner descollaria com a compositor, especialment en la seua faceta pedagogic-musical. En la seua produccio seran les peces religioses -degut a l'influencia que en ell eixeriria el seu primer mentor- les que ocuparan un lloc preeminent, sent la primera peça important la *Missa en Re* a quatre veus i orquesta, estrenada el 12 d'octubre de 1850 en Valencia, quan l'autor només contava en

18 anys. D'esta tipologia d'obres destaquen nou misses de *Réquiem in memoriam*, una de les quals fon composta, per encarrec de la Diputacio provincial, per als funerals de Maria de les Mercedes d'Orleans, primera esposa del rei Alfons XII. Esta obra seria la que li donaria relleu fora de les fronteres de la seua terra natal. Tambe te varies misses de gloria, com la que compondria per a la proclamacio de la Mare de Deu dels Desamparats com a patrona de Valencia; es autor tambe de la cantata *Goigs a la Verge dels Desamparats*.

En idea de dedicar-se a escriure peces de sarsuela, en 1871 se traslladà a Madrid, lloc a on, entre els anys 1875 i 1879, faria les primeres incursions en este genero. Estrenaria *¿Con quién caso a mi mujer?* o *La vuelta al mundo por el doctor Garrido*, en 1875, i posteriorment, en 1883, *El rayo de sol*, obres que no tingueren massa acollida.

Estigue molt influenciat per les figures destacades del romanticisme musical contemporaneu, principalment pel compositor i director d'orquestra frances Hector Berlioz i la seua musica programatica. Berlioz i l'hungar Franz Liszt, foren els principals representants d'esta classe de musica que descriu un tema no musical i que necessitava que els oyents llegiren primer l'argument abans de que s'interpretara la peça. Pero a la fi seria l'obra de Charles Camille Saint-Saëns, el precoç compositor frances, la que el decantaria cap al poema simfonic, basant-se Giner, clar, en temes valencians que convertiria en obres emblematicques de la musica valenciana com: *Una nit d'albaes*, *Correguda de Joyes* i *Es chopà...hasta la Moma*, esta ultima una de les mes populars, i que descriu precisament la tradicional processo del Corpus

Christi de Valencia ciutat, interrompuda per la pluja. Uns atres dels seus poemes musicals mes universals foren *El Festi de Baltasar*, *El Sinai* o *El Tesor de Boabdil*. Alguns han volgut vore en este estil i produccio un intent de crear una musica nacionalista valenciana, pero que molts consideren fallit des del moment en que els texts, especialment de les seues operes, estan escrits en castellà. I es que feu intents tambe en este camp i ne va escriure algunes de clara influencia italiana, sense deixar de fer presents en elles elements de la musica

popular valenciana. Els tituls mes destacats son: *¡Sagunto!*, en llibret escrit per Lluís Cebrián i Mezquita, *La Dolores*, *El soñador*, *El fantasma* o *Morel*, adaptacio esta ultima de la sarsuela *Un rayo de sol*.

En la faceta pedagogica i d'interes general per la musica, descolla en varies iniciatives com es el cas de la creacio de la Banda Municipal de Valencia en 1903, que promouria i de la que seria director. En motiu de la seua constitucio compondria un dels passodobles mes populars,

L'entrà de la murta. No tan populars son les sarsueles que escrigue en valencià: *Foc en l'era*, *Les enramaes* i *Los mendigos*.

Salvador Giner fon profeta en la seua terra, a la que li va dedicar una part molt extensa de la seua produccio. En Valencia compatibilisà el seu temps entre l'ensenyança i la composicio. Com a docent ocupà la catedra de composicio del Conservatori de Musica de Valencia, que tambe ajudà a crear (1880) i del qual seria nomenat director en 1894. Fundà un quartet de cambra baix els auspicis de la Societat d'Amics del País de Valencia i creà l'Orfeo Micalet en el que tindria un paper destacat, sent el director d'esta entitat, la qual canviaria de nom en 1928 prenent el d'Institut Musical Giner.

Dels diversos actes organitzats per les autoritats i entitats artistiques en motiu del centenari de la seua mort (Valencia ciutat, 1911), només resenyar els concerts oferits per l'Orquesta de Valencia i la Banda Municipal, dins de les celebracions del passat 9 d'Octubre en el Palau de la Musica, en els quals s'han interpretat emblematicques obres d'este autor.

Un carrer en el seu nom i un monument a la seua memoria son testimoni del reconeixement del Cap i Casal cap als merits d'un dels seus fills mes ilustres.

Maria Ampar Masià Carrascosa

MONUMENT A SALVADOR GINER EN VALENCIA C.

PORTADA DE LA PARTITURA DE L'ENTRÀ DE LA MURTA

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527
46002 Valencia ciutat

Telefon: 617 030 370
rogleconstantillombart@gmail.com

Rogle en Internet

Tots els eixemplars editats fins ara estan, en pdf, en:
www.rogleconstantillombart.com, www.cardonavives.com,
www.pjvalencianista.org i www.acciolv.com